

L'eficiència econòmica i econòmico – social dels transports públics: Bus i Ferrocarril en el transport interurbà a Catalunya.

Autor: Pedro Malavia Cuevas
Tutor: Francesc Magrinyà Torner
Tutor extern: David Prat i Soto

Resum

La polarització territorial en termes econòmics i socials és un fenomen que s'ha vist accentuat en els darrers anys com a conseqüència de la progressiva liberalització dels mercats i, per què no, de la despreocupació i poca previsió per part de les administracions respecte les necessitats de les zones rurals davant la imminent terciarització de l'economia. El reflex d'aquesta situació a l'àmbit dels transports és un greu desequilibri: la paralització de la major part del territori en relació a la congestió de les zones més actives en matèria comercial, i per tant econòmica. Avui dia el sistema de transport europeu es troba davant un conjunt d'importants dificultats vers el seu funcionament òptim: el desigual creixement dels diferents modes de transport, la congestió de molts eixos de comunicacions i els accidents i danys al medi ambient i a la salut de la població. S'ha de planificar, per tant, una estratègia per a un desenvolupament sostenible que mitigui aquests problemes en una aposta per un funcionament racional de les xarxes de comunicació que es tradueixi en un aprofitament homogeni de les infraestructures del transport de forma que augmenti la connectivitat del territori i disminueixin substancialment la congestió, les emissions nocives al medi ambient i els accidents.

En matèria de transport de passatgers s'ha d'aconseguir un augment de la quota de mercat dels transports públics en detriment del massiu ús del vehicle privat. El desenvolupament d'una potent xarxa de transport públic de passatgers al territori, tant a nivell de connectivitat com de freqüències de pas, preus i índex de qualitat proporcionaria una alternativa competitiva, esdevenint així una eina fonamental per a poder assolir els objectius de cohesió i sostenibilitat. Les administracions han d'apostar, per tant, per l'optimització dels recursos de les xarxes existents i la creació de noves línies de transport públic.

El present estudi intenta, així, desglossar els costos totals que suposa el transport de passatgers per carretera i ferrocarril per a arribar a conèixer els llindars de mobilitat que, en línies generals per al context de Catalunya, permetin la implantació de noves línies de transport públic de forma que es redueixin els costos totals preexistents. El criteri bàsic de l'estudi sota el qual es qualificarà com a desitjable una nova línia de transport públic de passatgers serà la cerca del volum de mobilitat obligada que, per a un corredor qualsevol i per a aquesta nova línia de transport públic, suposi un menor cost total a la societat que els modes preexistents donant servei a aquest mateix volum de demanda. En el conjunt de costos totals tindran cabuda, per tant, els costos fixos i operatius dels diferents modes a comparar – vehicle privat, autobús i ferrocarril –, així com els costos del temps, les inversions públiques i les externalitats produïdes, de forma que quedin internalitzades i per tant es posi de manifest la totalitat de despeses socials associades al transport de passatgers.

La quantitat de paràmetres de què depenen els costos considerats fan difícil l'agregació del conjunt de despeses per a un model general de corredor a Catalunya, i és per això que el present treball s'emmarca en una fase de prefactibilitat d'anàlisi d'inversions en matèria de transports, amb la voluntat de dotar les administracions de xifres orientatives de les mobilitats necessàries a garantir per a una posterior elaboració d'estudis més concrets per a cada projecte. L'objectiu últim, com s'ha avançat, és la dotació d'una xarxa de transport públic de passatgers competitiva, i per a la seva materialització no s'ha de pensar només en la seva ampliació, sino en mesures de foment del servei públic i restricció al vehicle privat que concenciïn la població.